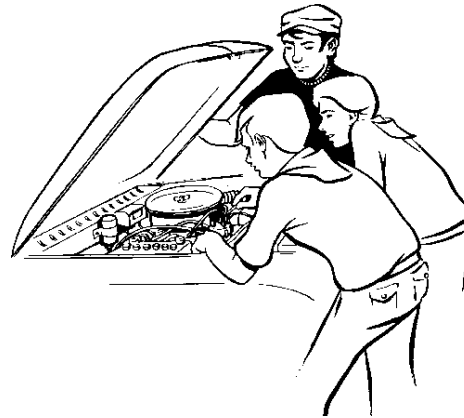

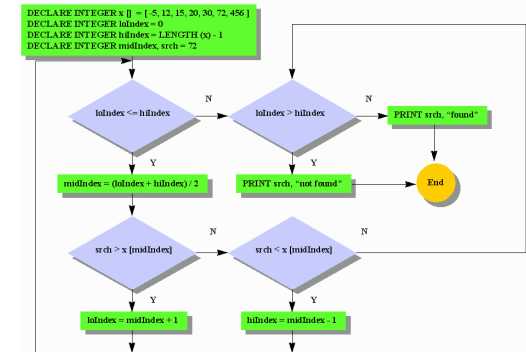
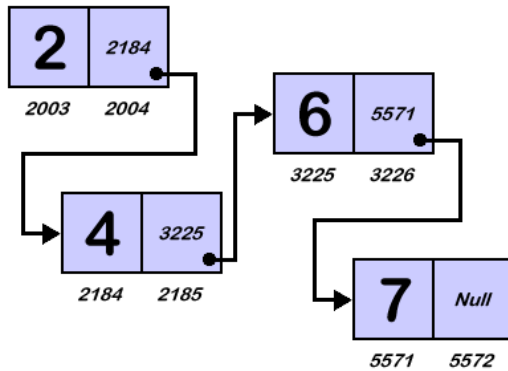
3. prednáška (28.2.2022)

Údajové štruktúry

alebo

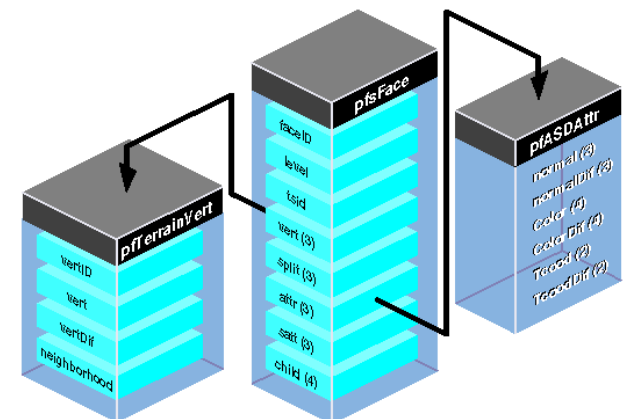
čo sa skrýva
pod kapotou JCF

Plán na dnes

- Čo sa skrýva v ArrayList-e?
- **Spájané zoznamy** (alebo čo sa skrýva v LinkedList-e)
- Ďalšie užitočné údajové štruktúry:
  - **Zásobník** a jeho použitie
  - **Rad** je jeho použitie
- **Prehľadávanie bludiska**

Kam ukladať veľa údajov?

- Na uloženie väčšieho množstva údajov sme sa naučili používať:

- **polia** (`Udaj[] udaje = new Udaj[100]`)
- **kolekcie** z Java Collections Framework-u
  - rozhranie **List** a jeho implementácie `ArrayList<E>`, `LinkedList<E>`
  - rozhranie **Set** a jeho implementácie `HashSet<E>`, `TreeSet<E>`, `LinkedHashSet<E>`

- JCF poskytuje
  - **rozhrania** (čo to má robiť)
  - **implementácie** (ako to má robiť)

Spomienky na List-y

- Implementácie rozhrania **List<E>**
  - ukladajú hodnoty za sebou, sú prístupné indexom
  - akoby „dynamické“ pole - vieme meniť počet prvkov
- Rozhranie List<E> predpisuje základné metódy na prácu so zoznamami:
  - **add** - pridanie na koniec, resp. na zadanú pozíciu
  - **remove** - odstránenie prvku na zadanej pozícii
  - **get** - získanie prvku na zadanej pozícii
  - **set** - nastavenie prvku na zadanej pozícii

Ako funguje ArrayList?

- **ArrayList<E>**

- interne na uloženie hodnôt využíva pole:

```
public class ArrayList<E> implements List<E> {  
    private E[] prvky = new E[0];  
}
```

Interné pole hodnôt

- **Veľkosti polí meniť nemožno:**

- pri každom add a remove sa vytvára nové pole

Aký rýchly je ArrayList?

- Koľko trvá (koľko krokov vykoná) metóda `add`?

```
public boolean add(E hodnota) {  
    E[] novePrvky = (E[])new Object[prvky.length+1];  
  
    for (int i=0; i<prvky.length; i++)  
        novePrvky[i] = prvky[i];  
    novePrvky[novePrvky.length-1] = hodnota;  
  
    prvky = novePrvky;  
}
```

Ak máme v ArrayList- n prvkov, operácia `add` má časovú zložitost' $O(n)$

Ako na rýchlejší ArrayList?

- Nahradenie for-cyklu volaním `System.arraycopy`

- to nepomôže, pretože kopírovací cyklus s časovou zložitost'ou $O(n)$ je skrytý v metóde `arraycopy`

- Nemeniť veľkosť interného poľa vždy

- veľkosť poľa budeme zväčšovať/zmenšovať vždy o 100 prvkov (resp. iný vhodný počet prvkov)

- zoznam má:

- **veľkosť** (size) - počet uložených hodnôt
- **kapacitu** (capacity) - veľkosť interného poľa, z ktorého prvých size políčok obsahuje „platné“ hodnoty

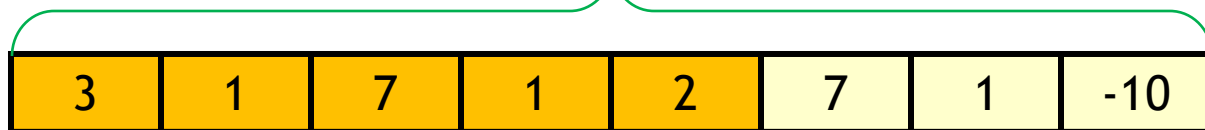

ArrayList s kapacitou (1)

kapacita = 8

kapacita = `prvky.length`

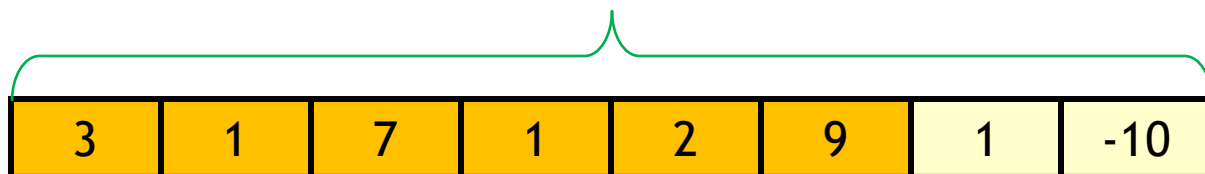

vel'kost' = 5

Po vykonaní `add(9)`

kapacita = 8

`prvky[vel'kost]` = hodnota;
`vel'kost++`;

vel'kost' = 6

vel'kost' = počet uložených prvkov

ArrayList s kapacitou (2)

- Výhody poľa s kapacitou
  - ak kapacita stačí, **add** (**remove**) na koniec zoznamu vieme realizovať v čase $O(1)$
    - zvýšenie premennej s veľkosťou (size) o 1
    - uloženie hodnoty na príslušný index interného poľa
  - ak kapacita nestačí, musíme vyrobiť nové pole a kopírovať, t.j. časová zložitost' je $O(n)$
- Ak je veľa neobsadených políček, zmenšíme pole
- Nastavovanie kapacity v **ArrayList**-e cez metódu ***ensureCapacity***

ArrayList s kapacitou (3)

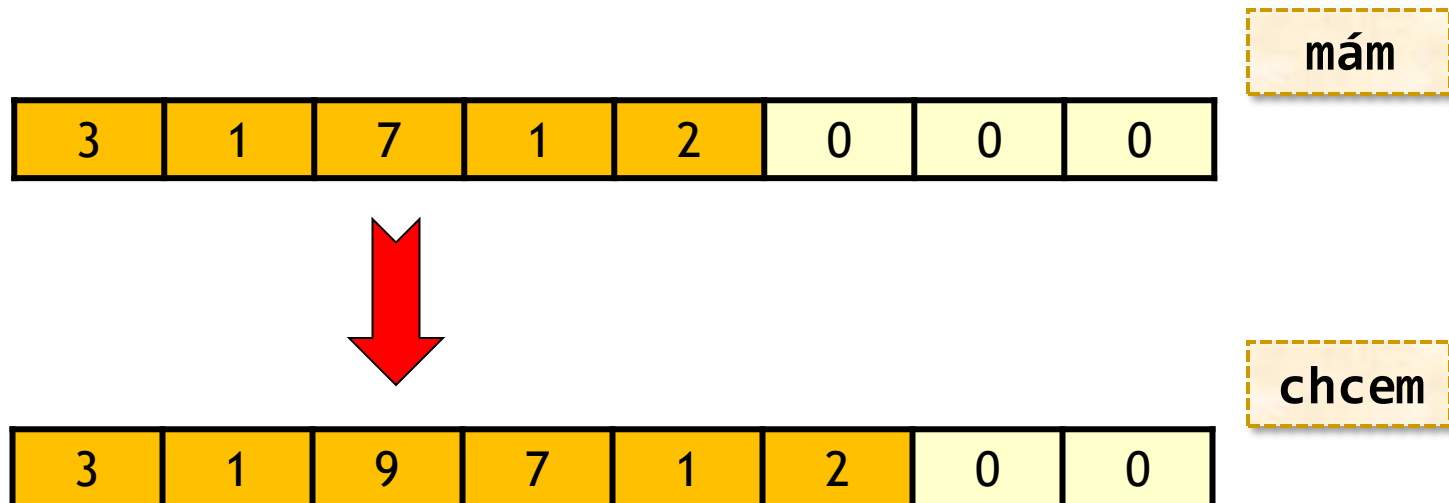
- Sumarizácia časovej zložitosti ArrayList-u:
  - get $O(1)$, set $O(1)$
  - add na koniec:
    - väčšinou $O(1)$
    - niekedy $O(n)$, keď nová veľkosť má byť väčšia ako kapacita
  - remove z konca:
    - väčšinou $O(1)$
    - niekedy $O(n)$, keď máme príliš „neobsadených“ políček

A čo add a remove na začiatku alebo v strede?

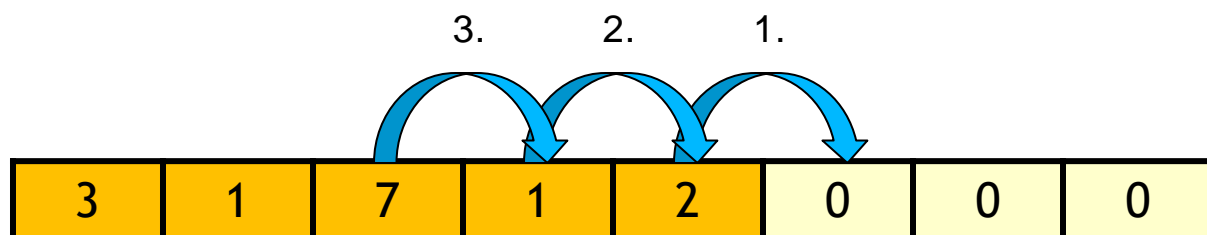
ArrayList s kapacitou (4)

- Za predpokladu, že máme dostatočnú kapacitu, aká je zložitost' `add(2, 9)`, t.j. pridania hodnoty 9 na index 2?

ArrayList s kapacitou (5)


```
for (int i=velkost-1; i>=index; i--)
    prvky[i+1] = prvky[i];
prvky[index] = hodnota;
```

add(2, 9)

index

hodnota

Pozor na poradie
kopírovania
hodnôt

Po posunutí (vytvorenie miesta):

Po uložení hodnoty na index 2:

ArrayList s kapacitou (6)

- Za predpokladu, že máme dostatočnú kapacitu, aká je zložitosť $\text{add}(0, x)$, t.j. pridania hodnoty na 0-tý index?
  - všetky hodnoty v internom poli musíme vždy posunúť o jedno miesto vpravo
  - posun n hodnôt v poli trvá $O(n)$
  - **záver:** kapacita pomôže pri pridávaní na koniec, ale nie pri pridávaní na iné pozície

Výzva

Demo

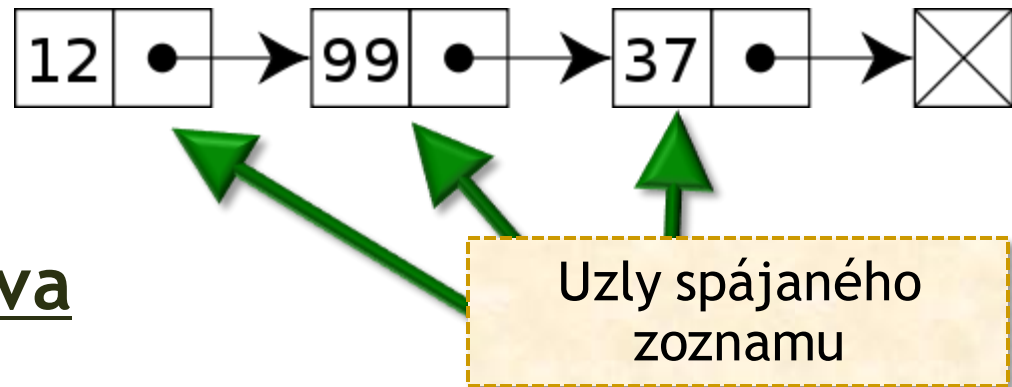
Ide uložit' zoznam hodnôt tak, aby sme **nemuseli** robiť v pamäti **presuny** pri každom vložení novej hodnoty do tohto zoznamu?

Spájaný zoznam

- **údajová štruktúra** na uloženie zoznamu hodnôt
  - hodnoty (prvky) v zozname majú poradie
- prvky zoznamu sú v samostatných objektoch - **uzloch** (ang. node)

- každý **uzol** uchováva
  - **hodnotu**
  - **referenciu** (navigáciu) na uzol, ktorý uchováva nasledujúcu hodnotu v zozname

Uzol spájaného zoznamu

```
public class Uzol {  
    int hodnota;  
    Uzol dalsi;  
}
```

Hodnota uložená v uzle
spájaného zoznamu

Referencia na uzol
obsahujúci nasledujúcu
hodnotu v spájanom
zozname.

Spájaný zoznam je „rekurzívna“ údajová
štruktúra - opis triedy zahŕňa referencovanie
objektov opisovanej triedy

Spájaný zoznam v Java

```
public class SpajanyZoznam {
    private static class Uzol {
        int hodnota;
        Uzol dalsi;
    }
}
```

Vnútoraná (a privátna)
trieda pre uzly
zoznamu.

```
private Uzol prvý = null;
}
```

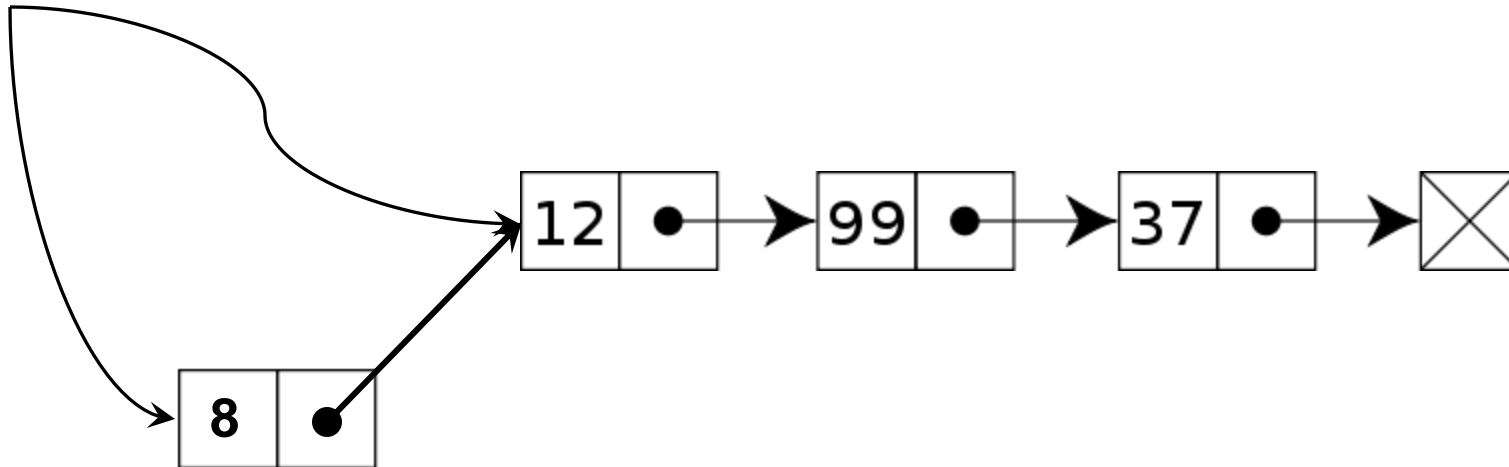
Referencia na **prvý**
uzol v zozname.

Na začiatku v zozname
niet uzlov.

Pridanie na začiatok zoznamu

prvy


```

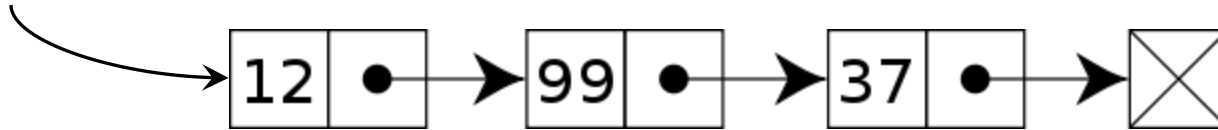
public void pridajNaZaciatok(int hodnota) {
    ➡ Uzol pridavany = new Uzol();
    ➡ pridavany.hodnota = hodnota;
    ➡ pridavany.dalsi = prvy;
    ➡ prvy = pridavany;
}

```


Prechod spájaným zoznamom

prvy

Referencia na uzol, na ktorom sa **práve nachádzame**.
Štartujeme od prvého.

Kontrola, či premenná `aktualny` referencuje nejaký uzol...

Presun na ďalší uzol v zozname.

```
public int sucet() {
    Uzol aktualny = prvý;
    int vysledok = 0;
    while (aktualny != null) {
        vysledok += aktualny.hodnota;
        aktualny = aktualny.dalsi;
    }
    return vysledok;
}
```


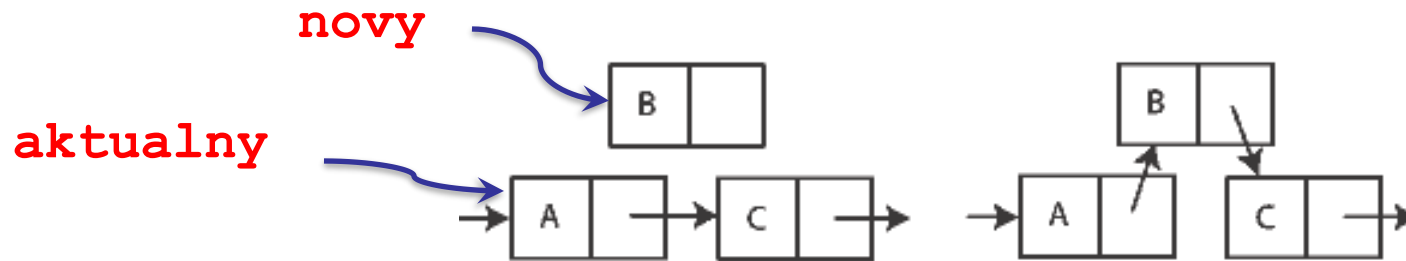
Prechod spájaným zoznamom

- Základná schéma na prechod spájaným zoznamom (iteráciu jeho prvkami):

```
Uzol aktualny = prvky;  
while (aktualny != null) {  
    //... práca s aktuálnym uzlom ...  
    aktualny = aktualny.dalsi;  
}
```


Vloženie uzla do zoznamu

C

```

novy.dalsi = aktualny.dalsi;
aktualny.dalsi = novy;

```

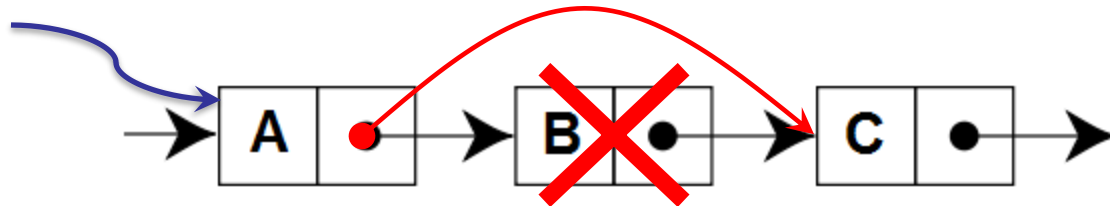
Počet operácií (čas): $O(1)$

Odstránenie uzla zo zoznamu

aktualny

aktualny.dalsi = $\underbrace{\text{aktualny.dalsi.dalsi}}_B$; C

Počet operácií (čas): $O(1)$

Výber *i*-teho prvku

```

public int get(int index) {
    Uzol aktualny = prvny;
    int pozicia = 0;
    while (aktualny != null) {
        if (pozicia == index)
            return aktualny.hodnota;

        aktualny = aktualny.dalsi;
        pozicia++;
    }
    throw new IndexOutOfBoundsException();
}

```

Prechádzame zoznamom a pamätáme si, na koľkom v poradí uzle sme.

Ak sme našli správny uzol, vrátime hodnotu a končíme.

Ak sme došli sem, tak sme nenašli správny uzol.

Počet operácií v najhoršom prípade: $O(n)$

Vylepšenia

- Okrem referencie na prvý uzol si pamätáme aj **referenciu na posledný uzol** v zozname
  - pridanie na koniec zoznamu v čase $O(1)$, keďže nemusíme hľadať koniec
  - metódy modifikujúce zoznam **musia aktualizovať** aj referenciu na aktuálne posledný uzol v zozname
- Pamätáme si **aktuálny počet uzlov** v zozname
  - dokážeme rýchlo overiť platnosť indexu a povedať, koľko hodnôt máme v zozname

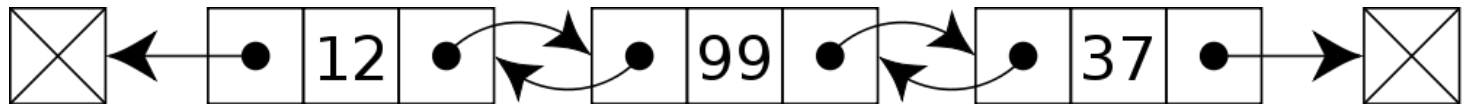

Variácie spájaných zoznamov

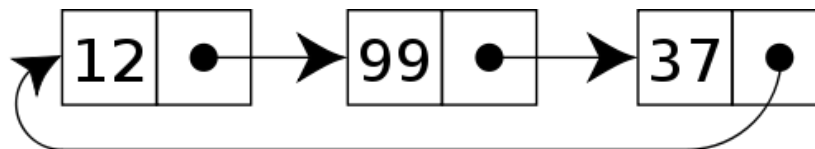
● Obojsmerný spájaný zoznam:

```
public class Uzol {
    int hodnota;
    Uzol dalsi;
    Uzol predchadzajuci;
}
```


● Cyklický spájaný zoznam:

- posledný uzol má ako nasledovníka prvý uzol

Sumarizácia spáj. zoznamov

- Počet operácií v najhoršom prípade (= keď máme smolu):
  - get - $O(n)$, set - $O(n)$
  - pridanie na začiatok a na koniec: $O(1)$
  - pridanie/odobranie (bez nájdania pozície): $O(1)$
- Trieda `LinkedList<E>` na uloženie zoznamu interne využíva *obojsmerný spájaný zoznam*.
- Kedy ich teda **použiť**?
  - „pracujeme“ na začiatku alebo konci zoznamu
  - prechádzame zoznam iterátorom (for-each cyklus)

Na čo ešte ide použiť spáj. zoznam?

- Dve údajové štruktúry, kde sa pracuje **len na „koncoch“**:

**Zásobník
(Stack)**

**Rad
(Queue)**

Zásobník a rad ide implementovať aj inak ako s použitím spájaných zoznamov (viac na cvičeniach)

Zásobníky v reálnom svete

- Základné operácie:
  - vieme **pridať** tanier na vrch zásobníka
  - vieme **odobrať** tanier z vrchu zásobníka
  - vieme zistiť, či je zásobník **prázdny**
- Štruktúra je typu **LIFO**: *last in first out*

Zásobníky v Java

- Zásobníky sú v Java implementované triedou **Stack<E>** so základnými operáciami:
  - E **push**(E item) – pridá objekt na vrch zásobníka
  - E **pop**() – vráti a odstráni objekt z vrchu zásobníka
  - E **peek**() – vráti objekt z vrchu zásobníka, no neodstráni ho zo zásobníka
  - **boolean empty**() – vráti, či je zásobník prázdny
- Príklady: **Stack<Integer>**, **Stack<String>**, **Stack<Character>**, ... pre primitívne typy musíme použiť wrapovacie triedy

Na čo je zásobník dobrý?

- **Zásobník (Stack)** je často používaná údajová štruktúra
  - **call-stack** je zásobník volaní
- rozpoznávanie reťazcov určitého tvaru:
  - $a^n b^n$ - reťazce z písmen **a** a **b**, kde najprv ide n **a**-čok a potom n **b**-čok
  - rozpoznanie správne ozátvorkovaného výrazu
  - rozpoznanie správne ozátvorkovaného výrazu s viacerými sadami zátvoriek (**(, <, {, }, >,)**), ...
  - spracovanie HTML a XML dokumentov

Správne ozátvorkovaný výraz

- Zadanie: $(\{()\})((\ \ ))$ ✓ $((\ \ ))(\ \ )$ ✗
- Princíp naivného riešenia:

($\{(\ \ )\}$)($(\ \ )(\ \ )$)

↓

($\{\ \ }\}$)($(\ \ )(\ \ )$)

```

StringBulder sb = new StringBulder(vyraz);
int idxZatvoriek;
do {
    // nájdi dobrý pár susediacich zátvoriek
    idxZatvoriek = sb.indexOf("(");
    if (idxZatvoriek < 0) {
        idxZatvoriek = sb.indexOf("{}");
    }

    // odstráň dobrý pár z výrazu (ak existuje)
    if (idxZatvoriek >= 0) {
        sb.delete(idxZatvoriek, idxZatvoriek + 2);
    }
} while (idxZatvoriek >= 0);

```

$O(n)$ →

$O(n) \circlearrowleft$ {

$O(n)$ →

$O(n^2)$

Správne ozátvorkovaný výraz

● Princíp riešenia:

$(\{\{()\})((())$ ✓ $((())\})()$ ✗

- postupne čítame vstup po znakoch
- ak čítame **otváraciu** zátvorku, tak ju len **vložíme** do zásobníka
- ak čítame **uzatváraciu** zátvorku, tak **overíme**, či na vrchu zásobníka je príslušná otváracia zátvorka
  - **áno**: vyberieme zátvorku zo zásobníka
  - **nie**: vstup nie je správne ozátvorkovaný výraz
- po prečítaní vstupu musí byť zásobník **prázdny**

*Simulácia a experimenty
na cvičeniach*

Testovanie pre jednu sadu

```

public static boolean spravneOzatkovkovany(String vyraz) {
    Stack<Character> zasobnik = new Stack<Character>();

    for (int i=0; i<vyraz.length(); i++) {
        char znak = vyraz.charAt(i);
        if (znak == '(')
            zasobnik.push(znak);

        if (znak == ')') {
            if (zasobnik.isEmpty())
                return false;

            if (zasobnik.pop() != '(')
                return false;
        }
    }

    return zasobnik.isEmpty();
}

```

Ak na vrchu zásobníka nie je
otváracia zátvorka, tak
končíme.

Rady v reálnom svete

- Ciel' radu:
  - spravodlivo čakať na niečo
- Základné operácia štruktúry rad:
  - postaviť sa **na koniec** radu
  - ako **prvý** v rade byť „**vybraný**“
- Štruktúra **FIFO** - first in first out

Rady v Java

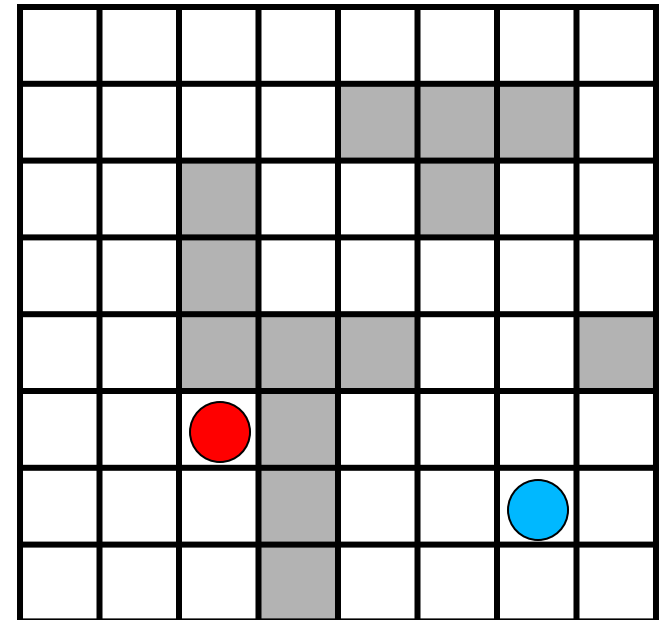
- Rady v Java sú implementované triedami, ktoré implementujú rozhranie **Queue<E>**
- Základné metódy rozhrania **Queue<E>**:
  - **boolean offer**(E item) - vloží objekt na koniec radu a vráti, či sa objekt podarilo vložiť
  - **E poll**() - vráti prvý objekt v rade, *null* ak v rade nie je žiaden objekt
  - **boolean isEmpty**() - vráti, či je rad prázdny
- Implementácia **Queue<E>**: **LinkedList<E>**

Ako nájsť cestu v bludisku

● Bludisko:

- mriežkový labyrint s políčkami
- niektoré políčka sú voľné, niektoré sú obsadené
- **š**tartové a **ci**eľové políčko
- v jednom kroku sa vieme posunúť v jednom zo 4 smerov (vľavo, vpravo, hore, dole)
- ako sa **čo najrýchlejšie** dostať zo štartu do cieľa ?

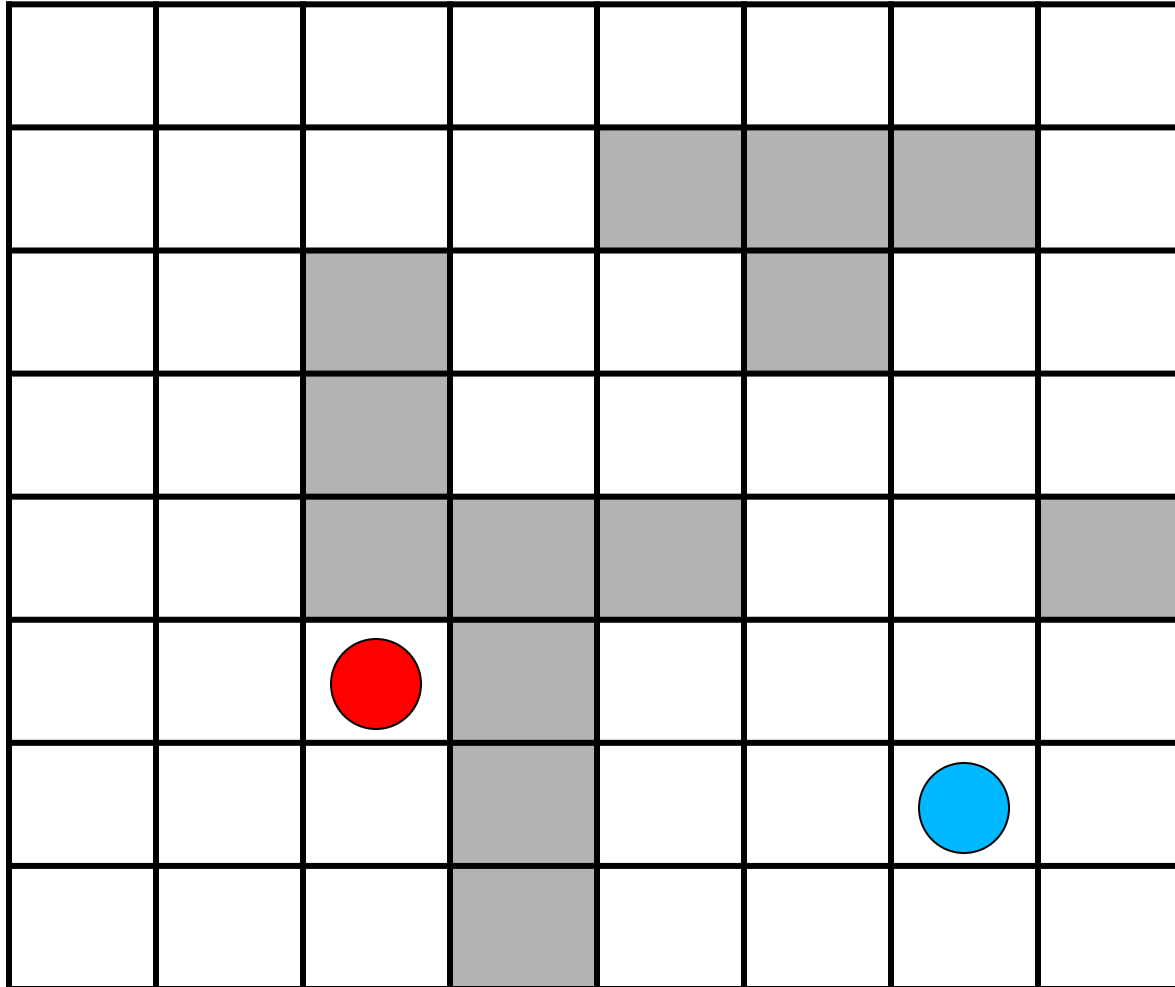

Úvahy o hľadání cesty

- Namiesto zdanlivo jednoduchšej úlohy riešme zložitejšiu a **všeobecnejšiu úlohu**:
  - Pre každé políčko vypočítajme, ako je vzdialené od štartovacieho políčka ...
- **Zjavné fakty**:
  - štartovacie políčko je vzdialené 0 od štartovacieho políčka
  - ak je políčko vo vzdialenosti d od štartu, potom niektorý jeho sused bude vo vzdialenosti $d-1$ od štartu

Počítanie vzdialenosti

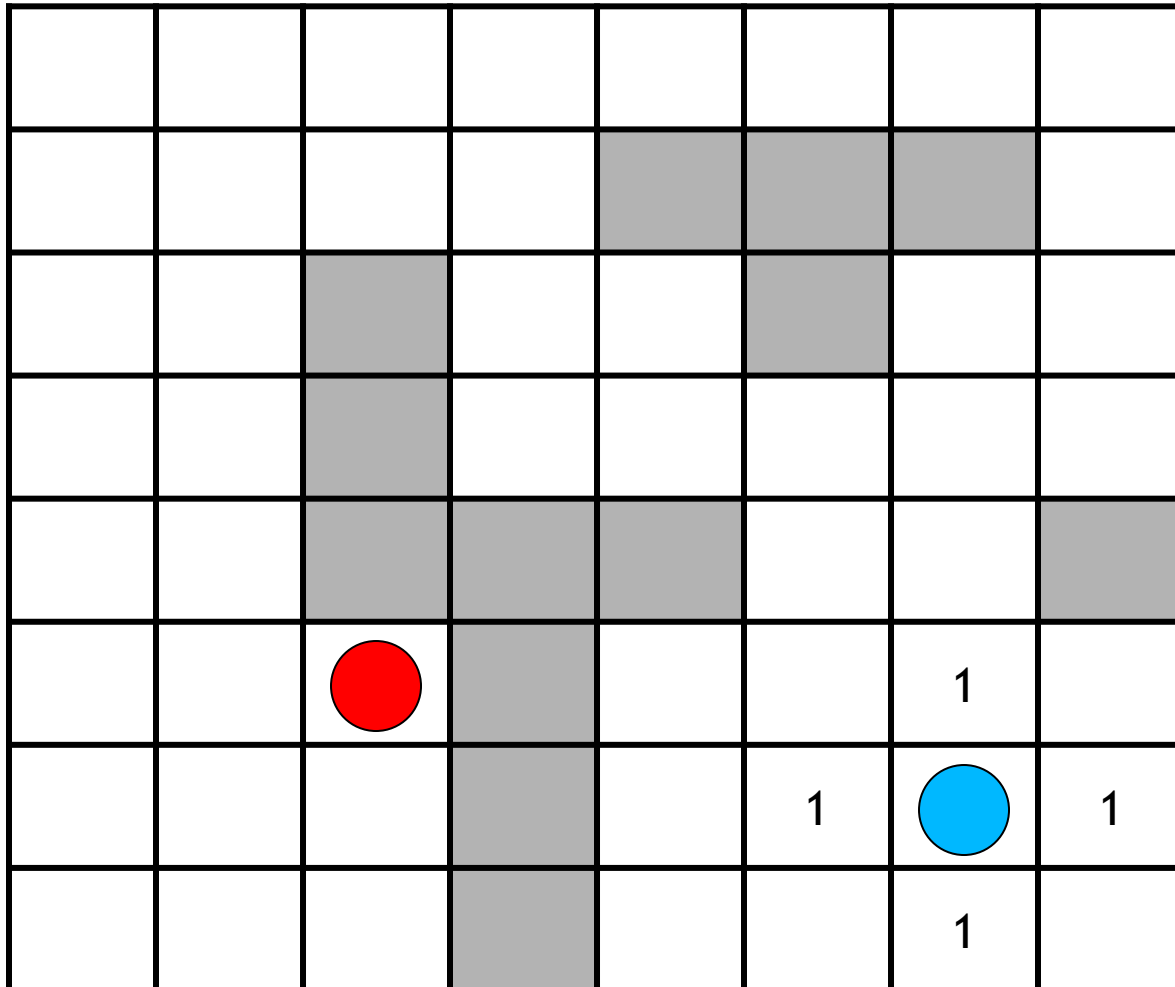

Štart: ●

Cieľ: ●

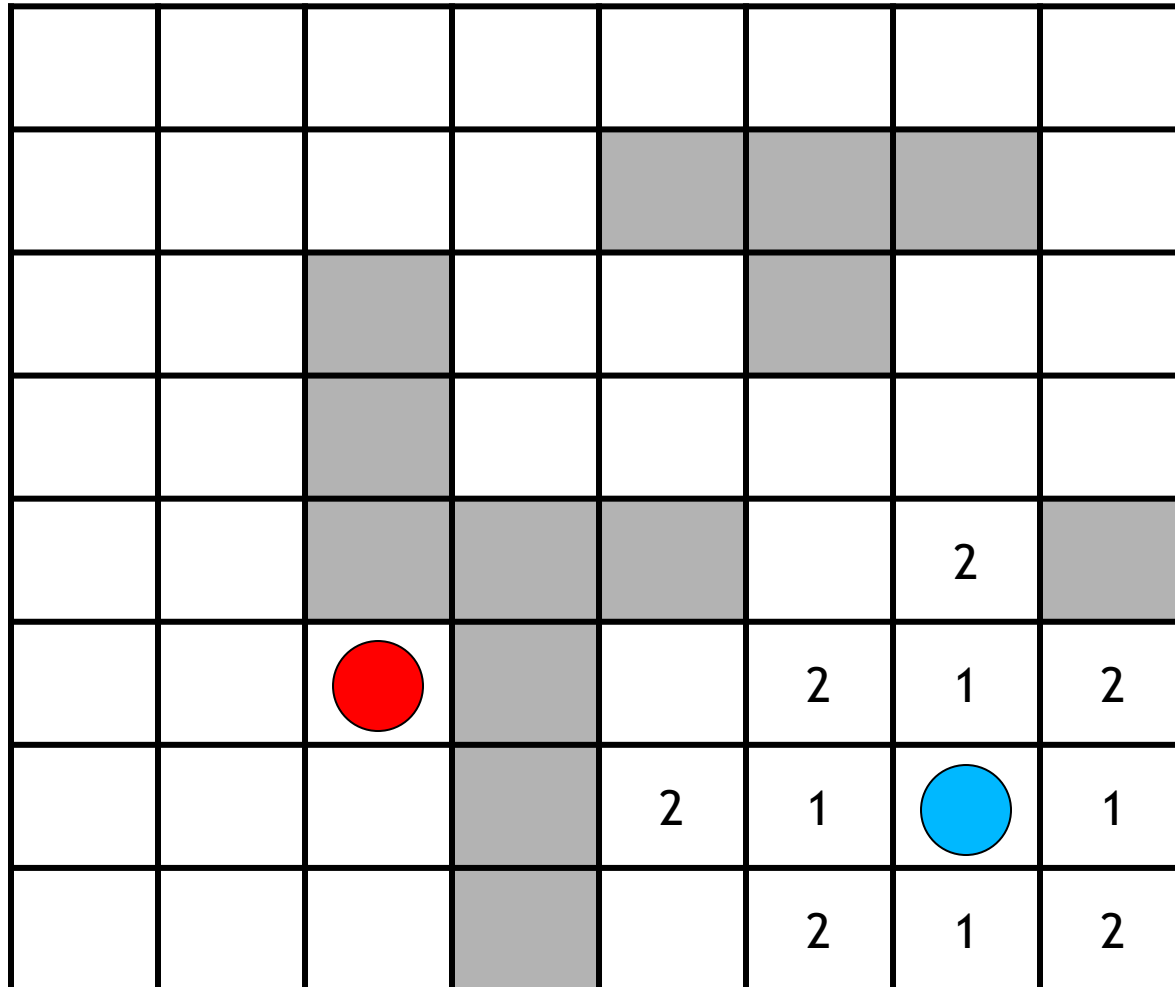
Počítanie vzdialenosti

Všetkým susedom
štartovacieho
políčka nastavíme
vzdialenosť 1

Počítanie vzdialenosti

Všetkým susedom políčok so vzdialenosťou 1 od štartu nastavíme vzdialenosť 2

Počítanie vzdialenosti

						3	
					3	2	
		●		3	2	1	2
				2	1	●	1
				3	2	1	2

Všetkým susedom
políčok so
vzdialenosťou 2
od štartu
nastavíme
vzdialenosť 3

Počítanie vzdialenosti

						4	
					4	3	4
					3	2	
		●		3	2	1	2
				2	1	●	1
				3	2	1	2

Všetkým susedom políčok so vzdialenosťou 3 od štartu nastavíme vzdialenosť 4

Počítanie vzdialenosti

						4	5	
				5	4	3	4	
					3	2		
					3	2	1	2
					2	1	1	1
					2	1	1	2
					3	2	1	2

Všetkým susedom políčok so vzdialenosťou 4 od štartu nastavíme vzdialenosť 5

Počítanie vzdialenosti

							6
				6		4	5
			6	5	4	3	4
					3	2	
				3	2	1	2
				2	1		1
				3	2	1	2

Všetkým susedom políčok so vzdialenosťou 5 od štartu nastavíme vzdialenosť 6

Počítanie vzdialenosti

12	11	10	9	10	9	8	7
11	10	9	8				6
12	11		7	6		4	5
13	12		6	5	4	3	4
14	13				3	2	
15	14			3	2	1	2
16	15	16		2	1		1
17	16	17		3	2	1	2

Ako na efektívny program?

- Pre každé políčko si pamätáme jeho vypočítanú vzdialenosť' od štartovacieho políčka
  - na začiatku -1 (nevypočítaná vzdialenosť')
- Pracujeme v krokoch:
  - v i -tom kroku nastavíme všetkým „nespracovaným“ susedom políčok s hodnotou i ich vzdialenosť' na $i+1$.
  - naivná implementácia vyžaduje navštíviť všetkých n políčka poľa v každom kroku ... $O(n)$
  - najviac n krokov: $n \cdot O(n) = O(n^2)$

Ako na efektívny program?

- Pre každé políčko si pamätáme jeho vypočítanú vzdialenosť od štartovacieho políčka
  - na začiatku -1 (nevypočítaná vzdialenosť)
- Udržiavame si **rad** so súradnicami políčok, pričom pre každé políčko čakajúce v rade platí:
  - políčko už má vypočítanú svoju vzdialenosť od štartovacieho políčka
  - susedia tohto políčka môžu byť bez vypočítanej vzdialenosti od štartovacieho políčka

Schéma algoritmu

Algoritmus prehľadávania do šírky

- kým *rad nie je prázdny* opakuj
  - vyber prvé políčko P v rade
  - pozri sa na **každé** susedné políčko S políčka P
    - ak **S nemá nastavenú vzdialenosť'** (jeho vzdialenosť' je -1), potom:
      - nastav pre S vzdialenosť' o 1 väčšiu ako má P:
$$\text{vzdialenosť}'(S) = \text{vzdialenosť}'(P) + 1$$
      - zarad' S na koniec radu (lebo sa treba ešte pozrieť' aj na susedov políčka S)

Prečo to funguje?

● Tvrdenia o behu algoritmu

- každé políčko v rade má vypočítanú svoju vzdialenosť od štartu
- každé políčko sa dostane do radu **len raz ... $O(n)$**
  - pred vložením do radu sa mu nastaví vzdialenosť na číslo rôzne od -1, čo bráni opätovnému zaradeniu do radu
- **všetky** políčka s vzdialenosťou d od štartu sú vybrané z radu **pred všetkými** políčkami so vzdialenosťou $d+1$ (vd'aka radu a spôsobu spracovania)
  - formálne sa dokáže indukciou na d (sporom sa ukáže, že sa nemôžu predbehnúť a že na žiadne políčko vo vzdialenosti $d+1$ sa nemôže zabudnúť za splnenia indukčného predpokladu)

Nájdienie cesty

12	11	10	9	10	9	8	7
11	10	9	8				6
12	11		7	6		4	5
13	12		6	5	4	3	4
14	13				3	2	
15	14			3	2	1	2
16	15	16		2	1		1
17	16	17		3	2	1	2

Algoritmus:

- Začínáme v ciele
- Vždy sa vyberieme na to susedné políčko, ktoré má o 1 menšiu vzdialenosť od štartovacieho políčka ako to, na ktorom práve stojíme.

Spätné hľadanie

ak nie sú otázky...

Ďakujem za pozornosť!

